

Briefadvies

over

VLAREM-trein 2019: inrichtingen met schildpadden

Advies over het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne (enz.), met name betreffende de kwestie inrichtingen met schildpadden

Datum van goedkeuring 7/06/2021

Volgnummer 2021| 015

Coördinator + e-mailadres Wim Van Gils, wim.van.gils@minaraad.be

Herman Teirlinckgebouw
Havenlaan 88 – bus 15
1000 Brussel
T 02 558 01 30
E info@minaraad.be
www.minaraad.be

Mevrouw Zuhail Demir
Vlaams minister van Justitie en
Handhaving, Omgeving, Energie en
Toerisme
Koning Albert II-laan 7
1210 Sint-Joost-ten-Node

uw bericht van

11 mei 2021

Datum

7 juni 2021

uw kenmerk

ZD/JS

Vragen naar

wim.van.gils@minaraad.be

ons kenmerk

01/K2/2021/188

Telefoon

02 558 01 38

Mevrouw de minister,

Op 11 mei 2021 ontving de Minaraad uw adviesvraag inzake het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne, enz.

De Minaraad is reeds ingegaan op enkele aspecten inzake het waterbeleid, in een gezamenlijk advies met de SERV en SALV ([advies 2021-013](#)).

In deze brief gaat de Minaraad in op uw suggestie om speciale aandacht te besteden aan de kwestie van het wijzigingsartikel 46,1° met betrekking tot het invoegen van een uitzondering voor schildpadden. In uw vraag tot advies schreef u daarover: *“Dit is in wezen een rechtzetting van een eerdere wijziging. Dit omhelst ook de schildpadden die eventueel op de Unielijst zouden voorkomen. De inschatting van uw adviesraad van de mogelijke risico's voor het leefmilieu hierover, zoals bijvoorbeeld in het geval van ontsnapping, zou echter geapprecieerd worden.”*

De huidige toestand

Voor een goed begrip start dit briefadvies met een korte beschrijving van de huidige toestand. Er zijn vier verschillende regelgevingen van toepassing op het houden van reptielen.

Vooreerst is er de positielijst, opgemaakt vanuit de bevoegdheid **dierenwelzijn**. Om soorten te mogen houden die hier niet op staan, is een erkenning door de dienst Dierenwelzijn noodzakelijk.

Daarnaast zijn inrichtingen waar schildpadden gehouden worden, in **VLAREM** onderworpen aan een meldingsplicht (vanaf 1 dier) of vergunningplicht (in het geval van gevaarlijke schildpaddensoorten en/of meer dan 30 dieren). Om die notie “gevaarlijk” te duiden, het volgende:

- Alle dieren die op de vernoemde positielijst staan, worden als niet-gevaarlijk beschouwd.
- Daarnaast is er een lijst van welke soorten wél als gevaarlijk voor de mens worden beschouwd. De lijst is opgesteld door de administratie na advies van de UGent en bevat onder meer 30 soorten(groepen) schildpadden, die gevaarlijk zijn omwille van het risico op bijtletsels. Inrichtingen met deze “gevaarlijke” reptielen zijn dus steeds vergunningplichtig.

De inrichtingen die reptielen houden, moeten voldoen aan de sectorale voorwaarde van art. 5.9.14. van VLAREM II. Deze voorwaarden zijn relatief bescheiden: de dieren moeten met name worden

gehouden in afgesloten, geschikte terraria in een afgesloten ruimte. Indien de inrichting bovendien ook vergunningsplichtig is, is een sas met twee doorzichtige deuren aan die ruimte bijkomend verplicht. Voor de inrichtingen die vóór 1 oktober 2019 vergund zijn, gelden de verplichtingen vanaf 1 oktober 2022 (art. 5.9.14.4.).

De minister verwijst terecht naar de Unielijst¹, in Vlaanderen geïmplementeerd via het **Soortenbesluit**. Soorten van de Unielijst mogen niet worden gehouden, gekweekt, vervoerd, gebruikt, uitgewisseld, of worden toegestaan om zich voort te planten. Hierbij zijn overgangsbepalingen van kracht². Op deze lijst staat momenteel één schildpaddensoort, de Lettersierschildpad (*Trachemys scripta*), waarvan vooral de ondersoorten roodwang-, geelwang- en geelbuikschildpad gekend zijn. Een bijkomende Vlaamse lijst, zoals gevraagd door Minaraad en SALV³, is nog niet opgemaakt.

Tenslotte is er, als vierde regelgeving, ook de **CITES wetgeving** van kracht voor een reeks soorten⁴ waarvoor het federale niveau bevoegd is. Die wetgeving resulteert in verplichtingen inzake registratie en beperkingen in de kweek en handel.

Om deze samenhang te verduidelijken, werd door de administratie een flowchart gepubliceerd, waarin echter de bepalingen uit het Soortenbesluit ontbreken:
<https://www.huisdierinfo.be/welke-reptielen-mag-je-houden>.

Het wijzingsvoorstel

Het bewuste wijzigingsartikel stelt nu voor om elke vergunningsplicht of meldingsplicht voor houders van schildpadden te schrappen, ongeacht de aantallen of de karakteristieken van de gehouden soorten (gevaarlijk voor de mens, invasief karakter, ...). Als argumentatie vermeldt het verslag aan de Vlaamse Regering dat "*het houden van schildpadden geen gevaar vormt voor de omgeving, zijnde de mens en het leefmilieu*". Het verslag besluit dan ook dat deze wijziging geen aanzienlijke milieueffecten veroorzaakt.

Door deze wijziging zouden niet enkel de administratieve verplichtingen voor de houders van schildpadden verdwijnen, maar zouden, voor die houders van schildpadden, ook de verplichtingen vervallen uit de sectorale voorwaarde van art. 5.9.14. van VLAREM II (zie eerder).

Beoordeling

De Minaraad is het niet eens met de inschatting dat het houden van schildpadden per definitie geen gevaar vormt voor de omgeving (mens en leefmilieu).

Aangaande het risico voor de mens wijst de Raad vooreerst op het gevaar voor bijtletsels, waarop gewezen wordt in de eerder vernoemde lijst van reptielen die als gevaarlijk voor de mens worden

¹ *List of Invasive Alien Species of Union concern*, in uitvoering van de Europese verordening nr. 1143/2014

² Soortenbesluit, hoofdstuk 4. Dieren in bezit voor 3 augustus 2016 mogen gehouden worden tot de natuurlijke dood ervan, in een gesloten omgeving zonder ontsnappingsmogelijkheid. Er mag niet mee gekweekt worden.

³ Advies 2016 | 005 over Het ontwerp wijzigingsbesluit m.b.t. het Soortenbesluit

⁴ https://www.health.belgium.be/sites/default/files/uploads/fields/fpshealth_theme_file/4_verordening_338_compendium_2017_annexes.pdf

beschouwd. In de literatuur wordt ook melding gemaakt van de overdracht van Salmonella, voornamelijk via fysiek contact tussen thuis gehouden schildpadden en de mens⁵.

Aangaande het risico voor de omgeving wijst de minister terecht op de bezorgdheid omtrent invasieve exoten. Schildpadden worden vlot als huisdier aangeboden en aangeschaft – maar de kopers houden het niet altijd vol: de (private) opvangcapaciteit bleek recent (over)vol te zitten⁶. Er is dan ook reden om aan te nemen dat schildpadden nog steeds ontsnappen of worden vrijgelaten in de natuur, met navenante risico's voor de biodiversiteit. De Raad merkt op dat verschillende soorten regelmatig worden waargenomen in België⁷, mede op grond van een project voor de inventarisatie⁸. Het is niet te bepalen of de waargenomen exemplaren het gevolg zijn van (ongewilde) ontsnappingen en/of (bewuste) uitzettingen. Hoewel voortplanting nog niet werd waargenomen, is er wel reeds ei-leg geconstateerd. Voortplanting is wel vastgesteld in de buurlanden Frankrijk en Duitsland⁹, en wordt verwacht in Nederland, mede door de klimaatopwarming. De in het wild voorkomende en potentieel invasieve schildpadden blijken daarnaast niet gemakkelijk weg te vangen¹⁰. De Raad wijst op eerdere voorbeelden die leren dat te laat ingrijpen kan leiden tot hoge kosten (zie de inspanningen die gedaan worden voor bestrijding van de Canadese gans, stierkikker, Chinese wolhandkrab, muskusrat, ..) Het is daarom opvallend dat het invasief karakter van een soort, ondanks de door de minister gehanteerde verwijzing, geen afweging vormt in VLAREM of in de nu voorliggende bijstelling ervan.

De Minaraad erkent echter ook de beperkingen van VLAREM om deze problematiek aan te pakken. VLAREM bepalingen hebben immers op zich geen impact op opzettelijke uitzettingen. Ze kunnen wel het risico op ontsnappingen uit inrichtingen inperken, waarbij weliswaar de handhavingcapaciteit bij de lokale besturen een factor is. Het lijkt dan ook belangrijk om de inspanningen aan te houden in verband met de inrichtingen waar dieren worden gehouden die of risico's inhouden voor de mens (bijtgevaar), of risico's inhouden voor het leefmilieu (invasief karakter).

Voorstel

Een mogelijke oplossingsrichting kan volgens de Raad bestaan uit twee delen:

Om de bezorgdheid over de risico's door invasieve soorten op te vangen, zou de lijst van "gevaarlijke" dieren kunnen uitgebreid worden op basis van een criterium i.v.m. de risicobeoordeling van het invasief karakter van de soorten. De Raad suggereert om het INBO te verzoeken hierover advies uit te brengen, in afwachting van de door de Raad eerder gevraagde Vlaamse lijst. De Raad meent dat het advies niet beperkt kan blijven tot de dieren die niet op de positieflijst, omdat deze meerdere soorten bevat met een gedocumenteerde invasiehistoriek¹¹.

⁵ Bugter, Rob, Fabrice Ottburg, Ivo Roessink, Hugh Jansman, Edgar van der Grift and Arjan Griffioen, 2011. Invasion of the turtles? Exotic turtles in the Netherlands: a risk assessment. Wageningen, Alterra, Alterra report 2186. Pagina 26-27

⁶ https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20210518_96802090

⁷ https://waarnemingen.be/species/search/?q=schildpad&species_group=3&exotic=on

⁸ <https://waarnemingen.be/pda/shellphp/exo/be/nl/98089.pdf>

⁹ Verbelen, Dominique, 2021. Eerste gedocumenteerde gevallen ei-leg lettersierschildpadden in België. Ravon 80, jaargang 23, nummer 1. Pagina 2-4

¹⁰ <https://www.ecopedia.be/pagina/exotennet-23-november-2018#schildpad>

¹¹ Adriaens T., et al. (2020). Invasieve Exoten in Vlaanderen: toestand en beleidsaanbevelingen. Uitgebreid achtergrondrapport bij het Natuurrapport 2020. Pagina 25.

De administratieve last zou beperkt kunnen worden door de meldingsplicht voor het houden van minder dan 30 “ongevaarlijke” (en dus ook niet-invasieve) schildpadden af te schaffen.

Samen genomen levert dit op voor de concrete VLAREM-rubriek:

rubriek	omschrijving	klasse	opmerkingen	coördinator
9.2.	Inrichtingen waarin amfibieën, reptielen uitgezonderd schildpadden of ongewervelden (insecten, spinachtigen en duizendpootachtigen) andere dan ingedeeld in rubriek 9.1 gefokt of gehouden worden			
	1. inrichtingen waarin amfibieën, reptielen of ongewervelden (insecten, spinachtigen en duizendpootachtigen) gefokt of gehouden worden die door hun agressiviteit, giftigheid, invasief karakter of anderszins een gevaar inhouden, zoals schorpioenen, zwarte weduwe, enz. vanaf 1 volwassen dier	2		
	2. inrichtingen waarin volwassen amfibieën of reptielen andere dan ingedeeld in rubriek 9.2.1. gefokt of gehouden worden			
	1. tot en met 30 dieren, uitgezonderd schildpadden	3		
	2. meer dan 30 dieren	2		

We menen, mevrouw de minister, dat deze oplossingsrichting tegemoet kan komen aan de zorg voor vermindering van administratieve lasten, zonder daarom in te boeten op het risicobeheer dat nodig is in verband met inrichtingen die amfibieën, reptielen of anderen ongewervelden plegen te houden.

Afsluitend willen we graag benadrukken dat we specifieke vragen verwelkomen, in het bijzonder indien het over strategische onderwerpen gaat en bij voorkeur in een vroege fase van de besluitvorming.

Met vriendelijke groeten,

Jan Verheeke, secretaris
 In opdracht van
 Piet Vanden Abeele, voorzitter